

<http://www.arianafghanistan.com>

۲۰۱۸/۱۲/۱۲

عبدقیوم میرزاده

چند سخنی در باب اعتراضات و راهپیمایی های اعتراضی در افغانستان

بخش اول

مبارزه سیاسی از نظر سیاستگزاران و جامعه شناسان انواع و اشکال گوناگونه دارد، هر یکی با الهام از خواسته های فردی و جمعی و حمایت کنندگان بین المللی خویش راه هایی را بر میگزینند تا قدرت سیاسی را تصاحب کنند. یا به زبان ساده تر مبارزه سیاسی عبارت است از صف آرایی گروهی که نظم موجود را بنا بر دلایلی واقعی و غیر واقعی قبول نداشته در مقابل گروهی دیگری که در پی حفظ سلطه خویش بوده و به اشکال متعارف و غیر متعارف این مأمول را به اجراء می گذارند.

در گذشته های دور آنانی که در صف مخالف حکومت قرار داشتند و در پی تصاحب قدرت بودند بیشتر از راه زور به صورت قهر آمیز به وسیله راه اندازی جنگ های خونین و اجرای توطئه در درون دستگاه حاکم مبارزت ورزیده و کمتر ستراتیژیک عمل کرده و به رسوم جامعه شان کمتر توجه داشتند و طرف مقابل شان نیز به همان وسایل قهریه به دفاع از سلطه شان برآمده و با توصل به زور مخالفین خویش را سرکوب خونین می کردند.

با تشکل احزاب سیاسی که مهمترین سازمان سیاسی در دولت های مدرن به شمار می روند و آنها هستند که نقش پل رابط را بین جامعه و حکومت ایفا کرده و پیوند تنگاتنگ با (دیموکراسی) دارند. بناءً در شرایط حاضر احزاب سیاسی مشخصه اصلی دولت های مدرن به شمار میروند. زیرا این احزاب سیاسی اند که دیموکراسی را خلق می کنند و ادامه دیموکراسی در هر کشوری هم در صورت حضور فعال و مستمر احزاب سیاسی متصور می باشد. احزاب سیاسی غرض احراز قدرت سیاسی در کشورها برنامه های بسیار جذاب، پر محتوی، در برگیرنده تأمین منافع اکثریت باشندگان و تمام ابعاد زندگی، تحصیل، صحت، کار، معیشت، مسکن، تقاعد و سائر امور مطرح کرده ولی در زیر تأثیر رهبران و مطالبات کشور های حمایت کننده به شیوه های گوناگون عمل می کنند.

راه پیمایی، اعتراض و نا فرمانی مدنی یکی از اشکال مسالمت آمیز مبارزه سیاسی است که راه پیمایان، اعتراض کنندگان، مظاهره چیان و اعتصاب کنندگان نه تنها دولت متبوع خویش را از آنچه آنها در اداره و اجرای قوانین کشور مطلوب نمی دانند آگاه می گردانند بلکه صدای خویش را به جهانیان نیز اعلام می دارند.

گاندی بحیث قهرمان این نوع مبارزه توانست ملت هند را از شر استعمار انگلیس وارهاند ولی چگونه؟

گاندی با الهام از مذهب هندو در گام نخست همه مردم هند مخصوصاً پیروانش را به اصول صداقت و عدم خشونت معتقد ساخت و از این طریق همه ملت هند را بر علیه استعمار انگلیس و فساد گسترده به مبارزه اعتراض آمیز بدون خشونت و نافرمانی از حکومت انگلیسی متحد ساخت. در اندیشه گاندی برای مبارزه علیه استعمار و فساد که در آن زمان سرپای هندوستان را فرا گرفته بود جایی برای جنگ مسلحانه، توطئه و جنگ چریکی و یا ترور وجود نداشت و معتقد بود که هر فعالیتی باید شفاف، علنی و همراه با حقیقت باشد، به نظر او آن سیاست ها و روش هایی مثر ثمر بود که علنی، شفاف و مردم از آن آگاه باشند، وی با همین عقیده پس از جنگ جهانی اول وارد کنگره هند شد تا مبارزه مخفی خود را به شکل دیگری ادامه دهد. با این اقدام گاندی، نوعی عمل و اقدام تازه در مبارزه سیاسی شکل گرفت که هر چند به طور کامل مسالمت آمیز بود، اما باعث شد که به طور کلی از آنچه به نظر او نادرست بود، اطاعت و تبعیت نشود.

گاندی در پیشبرد مبارزه نافرمانی مدنی خود دو جنبه را پیشنهاد می کرد، نخست اقدام برای مقابله با حکومت استعماری خارجی و براندازی سلطه بیگانگان در سرزمین هند، دوم مبارزه با مفاسد اجتماعی و انواع فساد دیگر. وی سرانجام موفق شد با همین روش، اتحاد همه توده های هندی را علیه عوامل استعمار انگلیس برانگیزد و به جنبش گسترده و منظمی تبدیل کند. گاندی با احترام به همه ادیان و مذاهب و پرهیز از هرگونه تعصب دینی کورکورانه و بدون آگاهی، انسجام و اتحاد مردم هند را سرلوحه کار خود قرار داده بود و به این ترتیب نه تنها در سال ۱۹۴۷ توانست استقلال هند را از استعمار انگلیس بدست آورد بلکه تمام مفسدین را که در تحت پلان های شوم انگلیسی موربانه وار سرپای جامعه، اداره و نظام حکومتی هندوستان را فرا گرفته بود در میان مردم بی اعتبار ساخته و اداره کشور را از وجود شان پاک گردانید.

در اینجا بطور مختصر به چند طرز العمل و تکنیک گاندی شما را آشنا میسازم:

عدم پذیرش القاب، عناوین و مشاغل اداری و نظامی در دستگاه انگلیسی - هندی.

تحریم تمام لوازم و تولیدات انگلیسی بدین ترتیب در سراسر هندوستان پارچه سوزی و سوختاندن تولیدات انگلیسی آغاز شد. گاندی خود آغازگر پوشش آنگ در هندوستان شد و آنهم آنگی که خودش بدست خود آنرا بافته بود. از همین جاست که چرخ نخ ریزی به حیث سمبول و نماد استقلال هند تا کنون در پرچم ملی هند جا گرفت.

اعتصاب یکی از روشهای دیگر مبارزه نافرمانی مدنی، صادقانه و اجتناب از خشونت گاندی بود او توانست میلیون ها کارگر کارخانجات، معدن کاران، قضات و وکلای محاکم را شامل گروه های اعتصابیون گرداند او برای هر اعتصاب شرط گذاشته بود در صورتی رهبری و اداره اعتصاب را به دست می گیرد که هیچ عمل خشونت آمیز صورت نگیرد و هیچ رشوه ای به هیچ صورت اعتصاب شکن نگردد.

همچنان راه پیمایی یکی دیگر از روشهای مبارزه گاندی بود که بار اول برضد قوانین اخذ مالیه ظالمانه انگلیسی براستحصال نمک از بحر آنرا به اجراء گذاشت، او طی یک راه پیمایی طولانی در چند ایالت هند اخر الامر داخل بحر شده و مشتی نمک از بحر استحصال کرد و به وپسرای انگلیس با احترام اعلام کرد که مالیه اش را نمی پردازد و این ترتیب نخست راه پیمایان و متعاقباً همه مردم از او پیروی کردند. با آنکه انگلیسها در این کار شصت هزار نفر را به شمول گاندی زندانی کردند و در حملات انگلیسها بر ضد کارخانجات تولید نمک مردم صد ها نفر زخمی و کشته شدند ولی در نتیجه مالیه نمک لغو گردید. و به همین ترتیب روشهای مبارزه مسالمت آمیز با در نظر داشت قبول مسؤولیت از عواقب شیوه های مبارزه اش را پذیرفت و هر کدام را بدون خشونت به منصفه اجراء گذاشت.

همچنان یورگن هابرماس Jurgens Habermas متولد ۱۸ جون ۱۹۲۹ فیلسوف و نظریه پرداز نامی آلمان در آثار خویش به کرات در باره نا فرمانی مدنی توضیحاتی داشته و شاخص هایی را در این زمینه ارائه داشته است. او باور دارد که نافرمانی مدنی اعتراضی از نظر اخلاقی مشروع بوده که با وصف تأثر باورها، اعتقادات و علایق شخصی در آن منافع جمعی و عمومی جامعه را نیز انعکاس میدهد. این به این معنی است که در نافرمانی مدنی با آنکه عمداً یکی از روش های حقوقی جامعه نقض می گردد اما فرمانبری و اطاعت از کل نظام مراعات شده یعنی اقدام نمادین در نقض قوانین که مسالمت آمیز بودن ابزار اعتراض در نافرمانی مدنی از همین واقعیت نشئت می کند.

هابرماس نافرمانی مدنی را سنگ محک بلوغ نظام دیموکراتیک میداند. یعنی حتی در دیموکراتیک ترین نظام ها که از مشروعیت بسیار بالا برخوردار استند هم باید نافرمانی مدنی امر موجه باشد. زیرا در دیموکراتیک ترین حکومت ها هم احتمال تبدیل قوانین مشروع به قواعد نا مشروع وجود دارد.

همچنان جان راولز Jahn Rawls ۱۹۲۱ - ۲۰۰۲ متفکر و فیلسوف امریکایی که با نوشتن کتاب نظریه عدالت در باب فلسفه سیاست و اخلاق به شهرت جهانی رسید در باره اعتصابات و نافرمانی های مدنی در این کتاب چنین بیان میدارد: " نا فرمانی مدنی خود را در عمل علنی، مسالمت آمیز و وجدانی اما مغایر قانون و بسیار معمولاً با هدف تغییر قوانین و یا تغییر سیاست در حکومت متجلی می سازد" او برای قابل توجیه بودن نا فرمانی مدنی سه پیش شرط میگذارد.

- اعتراض و نافرمانی مدنی بایست در مقابله و یا بر علیه مواردی از بی عدالتی آشکار صورت پذیرد.

- همه امکانات قانونی دیگر که شانس پیروزی داشته قبلاً به کار گرفته شده باشد.

- اقدامات نا فرمانی مدنی نباید چنان ابعادی را بخود بگیرد که امور نظم جامعه و قانون اساسی کشور را به مخاطره اندازد.

راولز هم مانند گاندی، و هابرماس و سایرین در باره اعتراضات، راه پیمایی ها و نافرمانی های مدنی تأکید فراوان بر عدم خشونت و خشونت پرهیزی و قانون پذیری دارند و حتی عده ای از دانشمندان علم اجتماع نا فرمانی مدنی را به نام مبارزه مسالمت آمیز مطلق یا مسالمت جویی مطلق مینامند که هیچگاه با مردمسالاری و دیموکراسی در نقطه مقابل قرار ندارد.

همچنان سایر پیشکسوتان علوم سیاسی و جامعه شناسان که در باره همه انواع مبارزه سیاسی خاصاً در باره اعتراضات خیابانی، اعتصابات، نا فرمانی های مدنی کاوش ها و تحقیقات گسترده انجام داده اند همه متفقاً به این نظریه هستند که اعتراضات، اعتصابات، مظاهره ها، میتینگ های سیاسی و همه نافرمانی های مدنی با شیوه های عدم خشونت، مسؤولیت پذیری، محدود تا سرحد رعایت نظم جامعه، مواد قانون اساسی و با ارائه بدیل های سازنده برای اکثریت اتباع کشور باشد.

در راه اندازی نا فرمانی های مدنی همانطوریکه در جوامع دیموکراتیک هر انسان از سایر انسانها احترام مطالبه دارد و همه باشندگان به ندای وجدان انسانی خویش لبیک گفته و بر حکم وجدان انسانی نباید به سائر انسان ها خسارت وارد کند و در هر حالت برخورد متمدنانه نسبت به سایر همشهریان داشته حقوق و آزادی های فردی اتباع جامعه را محترم شمرده و هر حرکت را در پرتو قانون اساسی کشور خویش تنظیم و راه اندازی کنند.

در افغانستان هم دیروز و هم امروز احزاب سیاسی با اضافه تنظیم های جهادی و قوماندانان جدا شده از پیکره تنظیم های جهادی که اکنون با زور سلاح و سر نیزه مردم را به گرو گرفته اند به شیوه های منحصر به خود عمل می کردند و می کنند.

احزاب چپ با وصف داشتن اهداف و برنامه های بسیار انسانی برای رفاه همگانی در کشور اما در عمل در زیر تأثیر دیکته و اهداف کریملین و پیکن و در تبانی با سازمان های استخبارات اتحاد شوروی با راه اندازی کودتا ها زمینه ساز خونین ترین حوادث در کشور گردیدند.

احزاب میانه راست و راست افراطی بعد از کودتای سرطان ۱۳۵۲ و کودتای ثور ۱۳۵۷ و مخصوصاً بعد از تجاوز مستقیم قوت های مسلح اتحاد شوروی به افغانستان در بست به پاکستان و ایران فرار کرده پناه برده و در خدمت سازمان های استخبارات نظامی پاکستان و سپاه پاسداران ایران قرار گرفتند. از آنجاییکه در آنزمان پاکستان خود هنوز سه دهه از موجودیتش به حیث کشور نگذشته بود و تازه شعله های جنگ بنگال خاموش شده بود که بلاثر آن کشور تازه تشکیل بنگله دیش از پیکر پاکستان جدیدالتشکیل پا به عرصه وجود گذاشت، از پوناسیل و ظرفیتی برخوردار نبود که اوضاع را در اطراف و در داخل افغانستان بر حسب خواست و ستراتیژی هایش مدیریت کند بناءً چون پای ابر قدرتی چون اتحاد شوروی در میان بود و برای ایالات متحده امریکا بهترین فرصت میسر گشته بود تا از یکطرف آبرو و اعتبار از دست رفته در جنگ ویتنام را تلافی کند و انتقام آنرا هم از اتحاد شوروی بگیرد. بناءً پاکستان در توافقات پشت پرده با سازمان های استخبارات امریکا، اروپا و کشورهای عربی در قبال افغانستان به این فیصله رسیدند که این کشور ها را در راه نیل به تحقق ستراتیژی های شان در افغانستان همکاری می کند با امتیاز اینکه به دسترس گذاری تمام کمک های نقدی، تسلیحاتی، صحنی، ماشینری و لوژستیک به وسیله سازمان استخبارات نظامی پاکستان ISI صورت پذیرد. به این ترتیب بوسیله این احزاب میانه، راست، راست افراطی که در اواخر سیطره اتحاد شوروی در افغانستان چپ افراطی نیز به این گروه ها پیوست پاکستان توانست در سراسر حوزه سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی افغانستان نفوذ کرده و در تمام شوون زندگی مردم و حیات سیاسی کشور دست دراز پیدا کند و اکنون این شانس را پیدا کرده است تا سال های بسیار از این ریزرف ها بحیث تحقق دهنده اهداف و ستراتیژی های خویش در کشور ما بهره ببرند که هیچ حرکتی سیاسی، اقتصادی، نظامی و استخباراتی مخصوصاً تظاهرات و راه پیمایی ها خارج از اراده آنها صورت نخواهد گرفت. زیرا سازماندهندگان و برگزار کنندگان این اعتصابات، اعتراضات، راه پیمایی ها و نا فرمانی های مدنی همان هایی اند که نمک خور استخبارات خارجی بوده و همه سنگ اندازی ها را برای بی ثبات سازی اوضاع درونی کشور و اخلاص نظم جامعه می باشد.

ادامه دارد

سخنی در باب اعتراضات و راهپیمایی ها در افغانستان (۱)
[Mirzada_a_q_eterazat_o_rahpaymaihaa_1.pdf](#)